



*Kunnskapsministeren*

Stortinget  
Karl Johansgate 22  
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/2519-

10. mai 2024

## **Prop. 62 L (2023-2024) Endringer i opplæringslova - Svar på spørsmål fra komiteen**

Jeg viser til spørsmålene fra utdannings- og forskningskomiteen i brev 2. mai 2024 i forbindelse med behandlingen av Prop. 62 L (2023-2024) *Endringer i opplæringslova og privatskolelova (kompetansekrav, faglig ansvar og bruk av fysisk inngripen for å avverge skade m.m.)*. Under følger spørsmålene deres, med påfølgende svar.

1. I proposisjonen pkt. 2.6.2 om ansettelse på vilkår står det nederst på side 17:  
«Reglene om ansettelse på vilkår er i paragrafen likestilt med annen midlertidig ansettelse, og det er opp til kommunen eller fylkeskommunen om den velger å ansette med vilkår om at påbegynt lærerutdanning skal fullføres, eller annen midlertidig ansettelse.»

Videre på side 18 står det: «Departementet mener derfor at det vil være hensiktsmessig at reglene om midlertidig ansettelse i større grad gir uttrykk for at ansettelse på vilkår bør vurderes før annet midlertidig ansettelse.»

- a) Hvorfor likestiller departementet de to alternativene (ansettelse på vilkår og midlertidig ansettelse), når departementet samtidig gir uttrykk for at ansettelse på vilkår i større grad bør vurderes først?

Svar:

For å sikre at kommunene og fylkeskommunene skal kunne ha den nødvendige fleksibiliteten til å gi elevene et godt opplæringstilbud, bør skoleeiere og skoler i størst mulig grad ha lokalt handlingsrom til å kunne utføre sine oppgaver i tråd med mer overordnede rammer og føringer.

I høringen av forslaget som nå er sendt til Stortinget påpekte departementet at det var vurdert to ulike løsninger. (1) å kreve at kommunene og fylkeskommunene har forsøkt å ansette på vilkår før de kan vurdere annen midlertidig ansettelse, og (2) en språklig endring i tråd med forslaget i proposisjonen. Etter en konkret vurdering i høringsnotatet, foreslo departementet alternativ 2. Som påpekt på side 13 i proposisjonen støtter de fleste høringsinstansene forslaget, og kun et fåtall vil ha regler som gjør at kommunene og fylkeskommunene *må* vurdere ansettelse på vilkår før annen midlertidig ansettelse.

Det å ansette på vilkår om å fullføre en lærerutdanning kan bidra til at flere starter opp med, og fullfører en lærerutdanning. Utgangspunktet bør derfor være at skoleeier ved midlertidig ansettelse forsøker å finne søkere som planlegger å fullføre en lærerutdanning. Jeg viser også til vurderingene departementet gjorde på side 18 i proposisjonen:

*«Det er likevel kommunen og fylkeskommunen som arbeidsgiver som er nærmest til å vurdere sitt behov, og følgelig hvem de bør ansette. Det kan for eksempel tenkes at en kommune eller fylkeskommune vil mene de har mer behov for en midlertidig ansatt med lang erfaring fremfor en lærerstudent som nylig har startet på studiet. Dette er noe kommunene og fylkeskommunene konkret må vurdere ved den aktuelle ansettelsen, og vi må ha tillit til at de gjør de riktige vurderingene. Flere av kommunene og fylkeskommunene påpeker i sine høringsinnspill at de trenger denne fleksibiliteten fordi det i enkelte tilfeller ikke vil være mest hensiktsmessig å ansette noen på vilkår om å fullføre en lærerutdanning.»*

Jeg vil også gjøre oppmerksom på at en regel om at kommunen og fylkeskommunene må vurdere ansettelse på vilkår før annen midlertidig ansettelse, kan føre til en totrinns ansettelsesprosess. Dette kan bli ressurskrevende å gjennomføre for kommunene og fylkeskommunene.

Jeg vil også gjøre oppmerksom på at forslagene til lovendringer, sammen med forskriftsendringene som departementet skisserte i proposisjonen, er et resultat av en prosess hvor partene har vært tett involvert. Det har vært viktig å involvere partene i arbeidet, slik at regelendringene kan få bredest mulig forankring. Forslagene ivaretar ulike innspill, og jeg er opptatt av at vi skal ha et regelverk som totalt sett balanserer hensynet til intensjonen i lov- og forskriftsforslaget om at alle lærere bør ha lærerutdanning, og hensynet til at kommunene har behov for fleksibilitet. Det å gjøre justeringer nå, kan rokke ved denne balansen som forslagene totalt sett er ment å ivareta.

- b) Dersom komiteen vil gi en klarere føring på at «ansettelse på vilkår» skal vurderes før annen midlertidig ansettelse, vil det kreve endringer i loven, og hvordan må i så fall bestemmelsen utformes?

Svar:

Dersom kommunene og fylkeskommunene skal få en plikt til å vurdere ansettelse på vilkår før annen midlertidig ansettelse, vil dette kreve lovendring. Som påpekt over vil jeg ikke anbefale slike regler.

En mulig regulering er å innta en nytt fjerde ledd i § 17-3 med følgende ordlyd:

*«Dersom ingen søkerar oppfyller krava for tilsetjing og kommunen eller fylkeskommunen ønskjer mellombels tilsetjing, skal søkerar som kan tilsetjast mellombels etter andre ledd få tilbod om stillinga før dei som kan tilsetjast mellombels etter tredje ledd.»*

En nytt tredje ledd vil føre til at forslaget i proposisjonen til § 17-3 fjerde ledd blir nytt femte ledd.

- c) Hvilke utdanningsinstitusjoner har i dag et fleksibelt tilbud som muliggjør fullføring av lærerutdanningen i tråd med regelen om ansettelse på vilkår?

Svar:

Mange universiteter og høyskoler har ett eller flere fleksible og desentraliserte lærerutdanningstilbud som kan gjøre det mulig å fullføre lærerutdanning i kombinasjon med jobb. Institusjonene kan velge innretning på sine egne utdanninger, og det eksisterer ikke noen fullstendig oversikt over antallet tilbud som muliggjør fullføring av lærerutdanningen i kombinasjon med ansettelse på vilkår.

Det er imidlertid seks institusjoner som er med i en midlertidig forsøksordning for at de som har gjennomført mesteparten av en fireårig lærerutdanning, kan fullføre utdanningen og bli uteksaminert som grunnskolelærere. Ordningen utløper i 2026 og det er et minstekrav at søkerne har fullført minst 150 studiepoeng av fireårig lærerutdanning, og praksis i et gitt omfang, for at de kan tas inn i ordningen. Institusjonene som har dette tilbudet, er Høgskolen i Innlandet, Høgskolen i Østfold, Høgskulen på Vestlandet, Nord universitet, Samisk høgskole og Universitetet i Tromsø. Institusjonene har søkt departementet om deltakelse, og alle som har søkt har fått innvilget søknaden.

2. Omfatter unntaket for kompetansekravet ved ansettelse, jf. § 17-3 andre ledd om ansettelse på vilkår, også søkere som har relevant kompetanse i undervisningsfag, jf. lovens § 17-4, og som skal starte på en utdanning som PPU eller PPU-Y?

Svar:

I Prop. 62 L 2023-2024 er det, i tråd med høringsforslaget, foreslått å videreføre reglene om midlertidig ansettelse, inkludert regler om ansettelse på vilkår. Endringene innebærer altså ingen realitetsendring fra verken dagens regler eller reglene Stortinget vedtok våren 2023.

I punkt 2.6.2 i Prop. 62 L 2023-2024 har departementet skrevet om forståelsen av kravet om *påbegynt lærerutdanning* i forslaget § 17-3 andre ledd. Departementet skriver blant annet: «[...] Når det gjelder forståelsen av kravet om påbegynt lærerutdanning, viser departementet til at det i forskriften er oppstilt ulike alternativer for å fylle kravene til ansettelse i lærerstilling, som varierer med trinn og skoleslag. Kravet til påbegynt lærerutdanning innebærer at man har startet på et løp som vil kunne ende i en kompetanse som kvalifiserer for å ansettes i en lærerstilling. For de alternativene som viser til en av de rammeplanstyrte lærerutdanningene i Norge, må man ha startet på en slik utdanning. Enkelte alternativer innebærer imidlertid

*kombinerte krav, for eksempel krav om en universitets- og/ eller høgskoleutdanning av et visst omfang i kombinasjon med for eksempel praktisk-pedagogisk utdanning (PPU). For en søker til en lærerstilling med et slikt løp frem mot fullført lærerutdanning, vil det være tilstrekkelig for å kunne ansettes på vilkår at søkeren har startet på en universitets- eller høgskoleutdanning, som senere, sammen med PPU, vil kunne oppfylle kompetansekravene».*

Forståelsen innebærer at det også for andre kombinerte krav, for eksempel alternativet i dagens § 14-4 andre ledd bokstav d for ansettelse i undervisningsstilling i yrkesfag i videregående opplæring, vil være tilstrekkelig at man har startet på et løp som til sammen oppfyller kompetansekravet. Dette betyr for eksempel at søkere til en lærerstilling med yrkesfaglig bakgrunn som nevnt i § 14-4 andre ledd bokstav d, vil kunne ansettes på vilkår, selv om hen f.eks. ikke vil kunne begynne på PPU-Y før påfølgende høst. Det er arbeidsgivers ansvar å sørge for at slik ansettelse på vilkår bare skjer der søkeren faktisk er i gang med en utdanning som, når den er fullført, vil kunne oppfylle ett av kravene for å kunne bli ansatt i lærerstilling.

Arbeidsgiver som vurderer å ansette en søker på vilkår må forsikre seg om at den aktuelle kandidaten har en reell og gjennomførbar plan om at den enkelte går et løp som vil ende opp i at vilkårene for ansettelse er oppfylt. Dette vil blant annet reflekteres i hva arbeidsgiver og arbeidstaker avtaler om lengden på ansettelsen. Som etter dagens regler, vil det etter ny opplæringslov bare være mulig å ansette på vilkår om å fullføre en påbegynt utdanning dersom det ikke er søkere til stillingen som oppfyller kompetansekravene for ansettelse.

Med hilsen



Kari Nessa Nordtun